

Tazatel: Tadeáš. F.

Pamětník: J. M.

Věk: 60 let

Původ: český

Vzdělání: střední odborné

Zaměstnání: důchodce

Přibliž. bydliště: Svitavy

1. Co se ti vybaví, když se řekne 70. léta?

O: Mládí, především se mi vybaví, že jsem byl mladej a svižnej.

2. Čím se živila tvoje rodina v 80. letech?

O: V 80. letech jsem pracoval v textilním průmyslu, ve Svitavu jako vedoucí provozu, čili jsem postoupil od nejnižšího, od dělníka až po docela vysokou funkci, řekněme, že asi pátou od shora, čili byl jsem náměstek ředitele.

A když se takhle zeptáš, tak ti řeknu asi něco, co je předmětem těchto vzpomínek, takže byl jsem členem KSČ. Protože bez toho bych to nemohl dělat... A moje manželka pracovala jako vychovatelka v mateřské škole.

3. Vybav si přelom 70. a 80. let.

O: Já si přelom 70. a 80. let vybavím především bohužel z té politické situace, protože se to tehdy dotklo i mé rodiny, otec byl tenkrát vyloučen ze strany, což zní vcelku nenápadně, ale jak jsi byl vyloučen ze strany, tak se ti zastavil karierní život, protože jak jsi nebyl v KSČ a nevěřil jsi ve stejný věci, netleskals takovejch věcem a neříkals „jó tahle zelená barva je krásně modrá,“ tak ti, kteří byli u moci a udělali ten systém jako totalitní, tak to byli takoví největší kamarádi, kteří se sdružili pod tou komunistickou ideologií. A jak jsi nebyl ve straně, tak jsi mohl mít klidně 10 vysokých škol, ale prostě jsi neměl šanci. Čili mně se vybaví studená doba politická, protože už jsem pracoval, bylo mi skoro 30 let a zakládal jsem rodinu

Na co ses tehdy těšil?

O: A já jsem se tehdy nejvíc těšil na to, že to jednou rupne, protože jsme si přáli změnu. Přece jenom jsme se v těch letech narodili a neměli jsme tehdy představu, co bude... No a konkrétně jsem se těšil na normální maličkosti. Když televize byla plná ideologie, filmy byly nadabovány jedním hlasem, tak se lidi shromažďovali a chodili na pivo, s kamarádka, nadávali na režim a na Husáka,

protože on nedosáhl do těch hospod. A já jsem byl milovníkem techniky a svůj první počítač jsem měl v roce 1983, takže já jsem se těšil na každou maličkost ohledně techniky.

4. Co pro tebe bylo v životě důležité?

O: Tak hlavně zajistit rodinu, protože když dospěješ, tak přestaneš bejt sobeckej, naroděj se ti děti, ta působnost se přenesse na ně. Jseš za ně zodpovědněj, tak chceš zdar tý rodiny. I proto jsem vstoupil do KSC, abych mohl postoupit v karierním žebříčku, abych měl víc peněz, a pak jsi žil bez problému.

5. Čím jsi trávil nejvíc volného času?

O: Nejvíce času jsem strávil technikou, protože jsem nebyl sportovec a nikam jsem moc nejezdil na žádnou chatu nebo tak...

6. Kutil jsi?

O: Samozřejmě, že jsem kutil. Jako první ve Svitavách jsem měl televizní hry, takový ty jak jsou teď v reklamě na Primě Cool. Vždycky, když jsme někde přijeli, tak jsme zapíchly krabičku do televize a v tu ránu za náma padesát chlapů s pivem a koukali.

7. Z jakého výtvoru jsi měl největší radost?

O: Největší radost jsem měl ze svého prvního počítače.

8. Kde jsi sháněl (materiál) součástky?

O: No to je právě ono, v tom systému, kterej tady byl, kterej věnoval peníze, který republika vydělala, tak ty peníze se rozpouštěly do různých oblastí. A rozpouštěli se tak, že nešli do parků a do náměstí, ale do fabrik, kde pracovali lidi a vyrábělo se tam prd, prostě se to neprodalo, šlo to někde na sklad, ale lidi byli zaměstnáni. Tudiž bylo spoustu nedostatkového zboží. Dostal ses k nim různými cestami, třeba jsi sledoval různý lidi, přátelé ti řekli: „Ten čip mají v Maďarsku.“ tak jsi jel do Maďarska. Opravdu se všechno muselo shánět, a když už nějaký ten materiál byl, třeba modelařina a takový věci, tak existovaly Tuzexy. Což byly prodejny pro vyvolený, kde se prodávalo za tuzexové bony, což byly takové valuty z venku. A protože byl západní a východní svět, tak k nám nejezdili turisté a my nejezdili tam, tak jsme ty valuty neměli. A potom sis v Tuzexu mohl kopit nejen dříny, rtěnky a voňavky, ale třeba i Angličáky, věci na vrtačku atd. A takovýhle věci jsi sehnal jenom v Tuzexu.

9. Proč myslíš, že bylo kutilství tak oblíbené?

O: Kutilství bylo oblíbené především ze dvou důvodů. Jednak Češi mají v povaze hračkovství, to je v české povaze, proč bych to kupoval, když si to můžu udělat. A nakonec zjistíš, že to bylo ještě dražší, než kdyby sis to koupil. A navíc se tím utíkalo od těch problémů venkovních. Sdružovaly se kutilské party, který k sobě měly blízko a byly v nějakém svazu přátel. Proto byl třeba SVAZAR. To je svaz spolupracující s armádou. Kutilství bylo oblíbené proto, protože se lidi nechtěli veřejně angažovat, čili nebyl tam ten prostor. Lidi se sdružovali v různých spolcích, kde se vyměňovaly známky, sbíraly se klíče a krabičky od sirek. A to byl tvůj vlastní svět, kterej sis žil sám se sebou.

10. Jakou jsi poslouchal hudbu?

O: Samozřejmě Rock. Já pamatuju ještě zlom, kdy Rock přišel, když byli zpěváci jako zpěvák Vašíček, on měl špatnou nohu, přišel na podium, začal zpívat a když hnul rukou, tak se odvázel. Všechno bylo svázaný, starý, škaredý, a najednou přišli Rolling Stones, Beatles, měli dlouhý vlasy, dělali přesně to, co ti dospělí nenáviděli, a to jsme měli rádi, jako vy teďka, takhle jsme ty dospělí mohli napravnout a v Rocku to začalo, přišel Bill Halley a všechno co se dneska poslouchá, všechny styly se od toho odvíjejí.

11. Měl jsi nějaké oblíbené pořady?

O: Ano, samozřejmě. Můj oblíbený pořad byl "Houpačka", to byl pořad, kde soutěžily písničky, něco jako Zlotej Slavík každé tejdě. A tam byl samozřejmě první Petr Novák, Petr Janda, Olympic a takýhle, to už ti dneska nic neříká, že jo, a to byl prakticky nejoblíbenější pořad, a potom asi jako každé Svobodnou Evropu. Né, že bych zrovna padal na zadek ze Svobodný Evropy, ale to vlastně byli vysílače v Rakousku, kteří podávali tu situaci opačně, z pohledu jejich. Sice né vždycky byla pravda, co tam říkali, ale bylo tam spousta takovejch redaktorů, kterým člověk věřil, třeba jako Karel Kryl, kteří emigrovali po roce 1968, a těm jsi věřil, protože to byl tvůj idol.

12. Dalo se číst "Rudé Právo"?

O: Všeobecně se noviny nedaly číst, respektive daly se číst, ale bylo to hrozný, ty víš o tom, že jsem historik amatér, a teď před týdnem jsem četl svoji rétoriku a to bylo strašný. Navíc řídila všechno Česká Tisková Kancelář neboli ČTK, takže ať jsi koupil jakýkoli noviny, tak byli stejný. Ale číst se to dalo, byli tam i zajímavý věci, ale bylo to docela komický, protože byla taková anekdota v 70. letech, že nás ovládli Arabové a že tady žijou Arabové. Když ses zeptal nějakýho cizince, tak i řekl: „Tady žijou Arabové, tady lidi čtou noviny od zadu.“ A skutečně, protože každé kdo koupil noviny, je otočil a četl je od zadu. A proč? Protože tam byl sport, a ty bejkárny ze předu nikoho nezajímaly.

13. Na co se chodilo do kina?

O: No to je právě paradox, protože za totalitního režimu jsi úplně lehce rozeznal špatnej film od dobrýho. Už v 60. letech došlo k jakési oblevě, protože ti kteří vládli, tak pochopili, že tak to nepude, protože by na ně jednou ty lidi vzali samopaly. Tak trošku začali ulevovat. Tím vyrostlo spousta dobrej režisérů a filmů, získaly jsme Oskary a ten film už zůstal tradičně dobrej, čili existovala cenzura, to znamená, že sem přišli nějakí páprdové, kteří i tady na okresní úrovni tady ve Svitavách šli na přehrávky skupiny, která tady chtěla hrát a přitom rozumněli prdu a né hudbě, a oni prostě řekli: „Nó ale měli byste mít všichni stejnou kravatu.“ Nó a buďto je pustili, anebo ne. A filmy a knihy, když už jsi koupil knihu, tak byla kvalitní, protože vedle toho se filmovalo a tisklo spoustu pakáren. To jsi prostě věděl, že když to je Rumunskej nebo Ruskej film, že tam bude akorát Otík sedět v tom filmu. Ale když to byly třeba anglický, tak sem prošly tím sítem skutečně jen ty kvalitní. A veděls podle toho, jakej tam hraje herec, třeba francouzskej nebo anglickej, že to bude kvalitní. Toho jsem se řídil.

14. Poslouchal jsi nějaké zahraniční stanice?

O: Samozřejmě, to poslouchal skoro každej. Pakliže to nebyl takovej ten kovanej soudruh, takovej ten co vyjde ven a padaj mu z kapsy rudý hvězdy, tak to poslouchal každej, protože jsi chtěl vědět jak to je. Ale musel jsi to brát kriticky, protože to byla druhá strana, a ani oni neříkali pravdu.

15. Jak jsi vnímal výbuch jaderné elektrárny Černobyl?

O: No to bylo zajímavý, protože oni měli zájem ten průser zakrýt. A přišli na to až Švédí, kterým najednou vylítla strašná radioaktivita, protože Švédsko je poměrně blízko, a oni si měřili svoje vlastní elektrárny a byli zděšeni, že jim někde něco uniká. Až teprve zjistili, že je to z té Ukrajiny. Já jsem to zjistil tak, že já jsem byl tehdy vedoucí skladu a jeden dělník, kterej byl různě trestanej a tak různě tehdy říkal, že to slyšel na Svobodný Evropě. Samozřejmě jsme to považovali za blbost. Ale pak jsme to slyšeli i my. Každopádně ta katastrofa byla škaredá, nicméně ty následky se dneska přeháněj.

16. Jaký jsi měl názor na spartakiádu?

O: Líbilo se mi to. Oni lidi za režimu milovali masovost, a když byl stadion úplně plnej a všichni křičeli “Huráá” a jak jsem ti říkal: „Tahle červená barva ta je ale krásně modrá a ta nejmodřejší!” Skutečně vím o tom, že se rodiny scházely při kafičku u televize a sledovaly spartakiádu a dodneška si myslím, že to je hezký. Bohužel si to oni vyložili jako svůj úspěch, my jsme to udělali, my jsme to zařídili, ale hezky se na to dívalo.

17. Jaký jsi měl názor na povinnou vojenskou službu?

O: Já nemám vojáky rád. I když chápu, že musí někdo republiku chránit, nicméně si myslím, že to můžou udělat profesionálové, když to chce někdo dělat za peníze, zaplaťme mu, jestliže nemáme peníze na Gripeny, zaplaťme Američanům, ať nám to tady hlídají. Voják, myslivec, rybář, všichni jsou násilníci a myslím si, že to bylo logický, protože bylo málo republik, kde by byla povinná vojenská služba. Ale když jako 19letý máš jít někam na 2. roky, tak bys s chutí někoho podřizl, že jo. Já sám jsem jí prošel, je to ponižující, šikana tam byla a nějaký kretén superblbec ti velel. Např. mě velel Josef Darola, byl ze Žiliny a byl to superblb, a ten se na nás sadisticky vyžíval. Smysl byl jedinej, aby jsi měl zelený mozek. Oni by ti eventuelně někdy řekli „skoč do pekla“ a ty bys skočil do pekla. Můj syn taky prošel povinnou vojenskou službou a taky zažil šikanu. On když odjel, říkal jsem mu: „Počkej na první noc, až se zhasne, že minimálně jeden člověk bude brečet.“ Napsal mně, ten dopis mám schovanéj: “Brečeli tři”.

18. Co se u vás doma říkalo o režimu?

O: No nic hezkýho, resp. obráceně. Po válce vstoupil můj otec do KSČ, on byl v totálním nasazení a vedli ho k tomu, že prostě měl ty Rusy rád. KSČ vyhrálo volby 43 % po válce, protože nikdo nevěděl, co jsou Sověti za darebáky, nevěděl, co přijde, protože oni potom všechno otočili na sebe. Takže já jsem se do roku 1968 domníval, jako kluk, že Sovětské jablko je nejčervenější a nejsladčí na světě a ty ze západu, že jsou padavky a hnusný a kyselý. Byl jsem přesvědčený, že Sovětskej Svaz je střed světa a je to to nejlepší, co může bejt. Já jsem byl takhle vychovanej, třeba v roce 1956 jsme jako prvňáčci byli jako sedmiletí v kině na filmu Kapitán Dabač a tam byli drsný scény, jak se střelí a celý film ty Němci jako vyhrávali, my seděli v lavicích a byli jsme z toho vyděšený, a končí to tak, že dva Rusáci na koni (taky nesmysl, že jo ženou ty fašisty. My jsme si vyskočili na lavici a “Tududududž” a pomáhali jsme jim, tak jsme byli zmasírovaný. Ale po roce 1968, když sem Rusáci přijeli s tankama. A tenkrát to v mém otci prasklo, protože on měl ruský přátele, vojáky, a pak se tady vozrali a hádali se. A otec zatrpkl a mluvil jen špatně a poslouchal Svobodnou Evropu.